

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 13 юни 2022 г.
(OR. fr, en)

9762/22

ECOFIN 551
UEM 155
SOC 346
EMPL 228
COMPET 449
ENV 550
EDUC 219
RECH 342
ENER 258
JAI 813
GENDER 91
ANTIDISCRIM 71
JEUN 102
SAN 347

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
№ док. Ком.:	9414/22 - COM(2022) 617 final
Относно:	Препоръка за ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно националната програма за реформи на Литва за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Литва за 2022 г.

Приложено се изпраща на делегациите посоченият по-горе проект за препоръка на Съвета, преработен и съгласуван в различните комитети на Съвета въз основа на предложението на Комисията COM(2022) 617 final.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от ...

относно националната програма за реформи на Литва за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Литва за 2022 г.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики¹, и по-специално член 5, параграф 2 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

¹ ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1.

- (1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета², с който бе създаден Механизъм за възстановяване и устойчивост, влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма за възстановяване и устойчивост се предоставя финансова подкрепа за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от Съюза. Той допринася за икономическото възстановяване и за осъществяването на устойчиви и увеличаващи растежа реформи и инвестиции, по-специално за насърчаването на екологичния и цифровия преход, като същевременно укрепва устойчивостта и потенциалния растеж на икономиките на държавите членки. Той спомага също за укрепване на устойчивите публични финанси и за стимулиране на растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план. Максималното финансово участие за държава членка в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост ще бъде актуализирано през юни 2022 г. в съответствие с член 11, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241.

² Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

- (2) На 24 ноември 2021 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж, с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2022 г. Тя надлежно взе предвид Социалния ангажимент от Порто, подписан на 7 май 2021 г., за по-нататъшно прилагане на Европейския стълб на социалните права, провъзгласен от Европейския парламент, Съвета и Комисията на 17 ноември 2017 г. На 25 март 2022 г. Европейският съвет одобри приоритетите на годишния обзор на устойчивия растеж за 2022 г. На 24 ноември 2021 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета³ Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение, в който Литва не бе посочена като една от държавите членки, за които ще се извърши задълбочен преглед. На същата дата Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2022 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. На 5 април 2022 г. Съветът прие препоръката относно икономическата политика на еврозоната⁴ („препоръката от 2022 г. относно еврозоната“), а на 14 март 2022 г. – съвместния доклад за заетостта.

³ Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси (ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25).

⁴ Препоръка на Съвета от 5 април 2022 г. относно икономическата политика на еврозоната (ОВ C 153, 7.4.2022 г., стр. 1).

- (3) След световната пандемия нахлуването на Русия в Украйна значително промени геополитическия и икономическия контекст. Последиците от нахлуването върху икономиките на държавите членки бяха усетени, наред с другото, чрез по-високите цени на енергията, храните и суровините и по-слабите перспективи за растеж. По-високите цени на енергията са особено тежки за най-уязвимите домакинства, изпитващи енергийна бедност или изложени на риск от енергийна бедност, както и за дружествата, които са най-уязвими спрямо растежа на цените на енергията. В Съюза се наблюдава и безпрецедентен приток на хора, бягащи от Украйна. Икономическите последици от агресивната война на Русия засегнаха държавите членки асиметрично. В този контекст на 4 март 2022 г. за първи път бе задействана Директива 2001/55/ЕО на Съвета⁵ чрез Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета⁶, с която на разселените лица от Украйна беше предоставено правото на законно пребиваване в Съюза, както и достъп до образование и обучение, пазара на труда, здравеопазване, жилищно настаняване и социално подпомагане. Извънредна подкрепа се предоставя на Литва в рамките на инициативата „Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа“ (CARE) и чрез допълнително предварително финансиране по програмата „Помощ за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа“ (REACT-EU), за да се отговори спешно на нуждите от прием и интеграция на хората, бягащи от Украйна.

⁵ Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 212, 7.8.2001 г., стр. 12).

⁶ Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила (ОВ L 71, 4.3.2022 г., стр. 1).

- (4) Като се има предвид бързо променящата се икономическа и геополитическа ситуация, през 2022 г. европейският семестър възобновява широкообхватната си координация на икономическите политики и политиките по заетостта, като същевременно се усъвършенства в съответствие с изискванията за изпълнение на Механизма за възстановяване и устойчивост, както е посочено в годишния обзор на устойчивия растеж за 2022 г. Изпълнението на приетите планове за възстановяване и устойчивост е от съществено значение за постигането на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете обхващат всички или значителна част от съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през циклите на европейския семестър за 2019 г. и 2020 г. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г. и 2020 г. продължават да бъдат също толкова важни и за плановете за възстановяване и устойчивост, които са преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241, в допълнение към всички останали специфични за всяка държава препоръки, отправени до датата, на която са представени тези преразгледани, актуализирани или изменени планове.
- (5) Общата клауза за дерогация в Пакта за стабилност и растеж действа от март 2020 г. В съобщението си от 3 март 2021 г., озаглавено „Една година от началото на пандемията от COVID-19: ответни мерки на фискалната политика“, Комисията изрази становище, че решението за дезактивиране или продължаване на прилагането на общата клауза за дерогация следва да се основава на цялостна оценка на състоянието на икономиката, като равнището на икономическата активност в Съюза или еврозоната се сравнява с равнищата отпреди кризата (края на 2019 г.) като ключов количествен критерий. Повишената несигурност и силните рискове от влошаване на икономическите перспективи в контекста на войната в Европа, безпрецедентното покачване на цените на енергията и продължаващите смущения във веригата на доставки оправдават удължаването на срока на действие на общата клауза за дерогация на Пакта за стабилност и растеж до 2023 г.

- (6) Съгласно подхода в препоръката на Съвета от 18 юни 2021 г.⁷, съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност за 2021 г. на Литва, общата фискална позиция понастоящем се измерва най-добре с промяната в първичните разходи (след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите и като се изключват временните извънредни мерки, свързани с кризата с COVID-19), но като се включват свързаните със средносрочния потенциален растеж разходи, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) по Механизма за възстановяване и устойчивост и други средства от Съюза⁸. Освен общата фискална позиция, за да се прецени дали националната фискална политика е предпазлива и дали съставът ѝ допринася за устойчиво възстановяване, което е в съответствие с екологичния и цифровия преход, се обръща внимание и на развитието на финансираните на национално равнище първични текущи разходи⁹ (след приспадане на дискреционните мерки по отношение на приходите и като се изключват временните извънредни мерки, свързани с кризата с COVID-19) и инвестиции.

⁷ Препоръка на Съвета от 18 юни 2021 г., съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност за 2021 г. на Литва (ОВ С 304, 29.7.2021 г., стр. 68).

⁸ Прогнозите за фискалната позиция и нейните компоненти в настоящата препоръка са оценки на Комисията, основани на допусканията, залегнали в прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. Оценките на Комисията на средносрочния потенциален растеж не включват положителното въздействие на реформите, които са част от плана за възстановяване и устойчивост и които могат да стимулират потенциалния растеж.

⁹ Нефинансирани с безвъзмездни средства от Механизма за възстановяване и устойчивост или други средства на Съюза.

- (7) На 2 март 2022 г. Комисията прие съобщение, в което се предоставят общи насоки за фискалната политика през 2023 г. („фискалните насоки“), целящи да се подпомогне изготвянето на програмите за стабилност и конвергенция на държавите членки и по този начин да се засили координацията на политиките. Комисията отбеляза, че въз основа на макроикономическите перспективи от зимната прогноза от 2022 г. преминаването от съвкупна подкрепяща фискална позиция през 2020–2022 г. към до голяма степен неутрална съвкупна фискална позиция, при запазване на готовността да се реагира на променящата се икономическа ситуация, изглежда подходящо през 2023 г. Комисията обяви, че фискалните препоръки за 2023 г. следва да продължат да бъдат диференцирани между отделните държави членки и да вземат предвид възможното разпространение на ефекти между отделните държави. Комисията прикани държавите членки да отразят насоките в своите програми за стабилност и конвергенция. Комисията пое ангажимент да следи отблизо икономическото развитие и при необходимост ще коригира своите насоки на политиката най-късно с пролетния пакет за европейския семестър от края на май 2022 г.
- (8) По отношение на фискалните насоки фискалните препоръки за 2023 г. отчитат влошените икономически перспективи, повишената несигурност и допълнителните рискове от влошаване, както и по-високата инфлация в сравнение със зимната прогноза от 2022 г. на Комисията. На фона на тези съображения фискалните мерки трябва да доведат до увеличение на публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход и енергийната сигурност и до поддържане на покупателната способност на най-уязвимите домакинства, така че да се смекчи въздействието на покачването на цените на енергията и да се спомогне за ограничаване на инфлационния натиск от вторични ефекти чрез целенасочени и временни мерки. Фискалната политика трябва да остане гъвкава, за да се адаптира към бързо променящите се обстоятелства, включително предизвикателствата, произтичащи от агресивната война на Русия срещу Украйна по отношение на отбраната и сигурността, и да бъде диференцирана в отделните държави членки в зависимост от тяхното фискално и икономическо положение, включително по отношение на излагането им на кризата и притока на разселени лица от Украйна.

- (9) На 14 май 2021 г. Литва представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка, съдържащи се в приложение V към посочения регламент. На 20 юли 2021 г. Съветът прие своето решение за изпълнение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Литва¹⁰. Отпускането на траншовете зависи от приемането на решение на Комисията в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, гласящо, че Литва е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.
- (10) На 27 април 2022 г. Литва представи своята национална програма за реформи за 2022 г., а на 29 април 2022 г. — своята програма за стабилност за 2022 г. в съответствие със срока, определен в член 4 от Регламент (ЕО) № 1466/97. Двете програми бяха оценени заедно, за да бъдат отчетени взаимовръзките между тях. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2022 г. отразява също шестмесечното докладване на Литва относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.
- (11) На 23 май 2022 г. Комисията публикува доклада за Литва за 2022 г. В него беше оценен напредъкът на Литва в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета през 2019 г., 2020 г. и 2021 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Литва на плана за възстановяване и устойчивост въз основа на набора от показатели за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства, включително породените от руското нахлуване в Украйна. В него бяха оценени също напредъкът на Литва при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие.

¹⁰ ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1.

- (12) На 23 май 2022 г. Комисията представи доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора. В този доклад се разглежда състоянието на бюджета на Литва, тъй като нейният дефицит по консолидирания държавен бюджет през 2022 г. се планира да надхвърли референтната стойност по Договора от 3% от брутния вътрешен продукт (БВП). В доклада се стига до заключението, че критерият за дефицита не е изпълнен. В съответствие със съобщението от 2 март 2022 г. Комисията не предложи откриването на нови процедури при прекомерен дефицит през пролетта на 2022 г. и ще прецени отново дали е необходимо да предложи откриването на такива процедури през есента на 2022 г.
- (13) В препоръката си от 20 юли 2020 г.¹¹ Съветът препоръча на Литва да предприеме всички необходими мерки през 2020 и 2021 г., в съответствие с общата клауза за дерогация, за ефективно справяне с пандемията от COVID-19, поддържане на икономиката и подпомагане на последващото възстановяване. Освен това той препоръча на Литва, когато икономическите условия позволяват това, да провежда фискални политики, насочени към постигане на разумни средносрочни фискални позиции и гарантиране на устойчивостта на дълга, като същевременно засили инвестициите. През 2021 г. съгласно данните, потвърдени от Евростат, дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Литва е спаднал от 7,3% от БВП през 2020 г. на 1,0%. Ответните мерки на фискалната политика на Литва подпомогнаха икономическото възстановяване през 2021 г., а временните спешни мерки намалява от 3,9% от БВП през 2020 г. на 2,8% през 2021 г. Мерките, предприети от Литва през 2021 г., бяха в съответствие с препоръката на Съвета от 20 юли 2020 г. Дискреционните бюджетни мерки, приети от правителството през 2020 г. и 2021 г., бяха като цяло временни. В същото време някои от дискреционните мерки, приети от правителството през периода 2020—2021 г., не бяха временни или съпътствани от компенсаторни мерки, състоящи се главно от по-високи компенсации за служителите в публичния сектор. Съгласно данните, потвърдени от Евростат, консолидираният държавен дълг е спаднал от 46,6% от БВП през 2020 г. на 44,3% от БВП през 2021 г.

¹¹ Препоръка на Съвета от 20 юли 2020 г. относно националната програма за реформи на Литва за 2020 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за стабилност на Литва за 2020 г. (ОВ С 282, 26.8.2020 г., стр. 95).

(14) Макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози в програмата за стабилност за 2022 г. е реалистичен. Правителството предвижда реалният БВП да нарасне с 1,6% през 2022 г. и с 2,5% през 2023 г. За сравнение в прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се предвижда растеж на реалния БВП от 1,7% през 2022 г. и 2,6% през 2023 г. В своята програма за стабилност за 2022 г. правителството очаква номиналният дефицит да се увеличи до 4,9% от БВП през 2022 г. и да спадне до 2,4% през 2023 г. Увеличението на дефицита през 2022 г. отразява главно мерките за ограничаване на въздействието на високите цени на енергията, за подпомагане на домакинствата с по-ниски доходи и за посрещане на потоците от хора, бягащи от Украйна. Съгласно програмата за стабилност за 2022 г. съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да спадне до 43,3% през 2022 г. и да остане стабилно през 2023 г. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата за изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се предвижда бюджетен дефицит за 2022 г. и 2023 г. в размер съответно на 4,6 % от БВП и 2,3 % от БВП. Това съответства на дефицита, предвиден в програмата за стабилност за 2022 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се предвижда подобно съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП от 42,7% през 2022 г. и 43,1% през 2023 г. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. средносрочният (10-годишен среден) потенциален растеж на производството се оценява на 3,2 %. Тази прогноза не включва обаче въздействието на реформите, които са част от плана за възстановяване и устойчивост и могат да стимулират потенциалния растеж на Литва.

(15) През 2022 г. правителството постепенно премахна по-голямата част от мерките, предприети в отговор на кризата, предизвикана от COVID-19, така че се очаква временните извънредни мерки да намалееят от 2,8% от БВП през 2021 г. на 1,2% през 2022 г. Държавният дефицит е засегнат от мерките, приети за противодействие на икономическото и социалното въздействие на увеличението на цените на енергията, които според прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се оценяват на 1,2% от БВП през 2022 г. и 0,0% от БВП през 2023 г.¹² Тези мерки се състоят главно от субсидии за предприятия за природен газ и електроенергия, компенсация на данъка върху добавената стойност (ДДС), прилаган за топлинната енергия, и по-широко прилагане на други компенсации за топлинната енергия. Тези мерки бяха обявени като предимно временни. Ако обаче цените на енергията останат високи през 2023 г., някои от тези мерки биха могли да бъдат продължени. Някои от тези мерки не са целенасочени, по-специално субсидиите за дружества за природен газ и електроенергия и компенсациите за ДДС върху топлинната енергия. Бюджетният дефицит е повлиян и от разходите за осигуряване на временна закрила на разселените лица от Украйна, като според прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. тези разходи се очаква да бъдат 0,2% през 2022 г. и 2023 г.¹³, както и от увеличените разходи за отбрана с 0,5% от БВП през 2022 г. и през 2023 г.

¹² Числата представляват равнището на годишните бюджетни разходи за мерките, предприети от есента на 2021 г. насам, включително текущите приходи и разходи, както и когато е уместно, мерките за капиталови разходи.

¹³ Очаква се общият брой на лицата, разселени от Украйна в Съюза, постепенно да достигне 6 милиона до края на 2022 г., като тяхното географско разпределение се изчислява въз основа на големината на установилата се диаспора, относителното население на приемащата държава членка и актуалното разпределение на разселените лица от Украйна в целия Съюз към март 2022 г. За бюджетните разходи за едно лице оценките се основават на модела за микросимулация Euromod на Съвместния изследователски център на Комисията, като се вземат предвид както паричните преводи, така и обезщетенията в натура като образование и здравеопазване, на които лицата може да имат право.

- (16) В препоръката си от 18 юни 2021 г. Съветът препоръча през 2022 г. Литва да поддържа подкрепяща фискална позиция, включително импулса, осигурен от Механизма за възстановяване и устойчивост, и да запази инвестициите, финансирани на национално равнище. Съветът препоръча също на Литва да контролира нарастването на национално финансираните текущи разходи. Той също така препоръча на Литва, когато икономическите условия позволяват това, да провежда фискална политика, насочена към постигане на разумни средносрочни фискални позиции и осигуряване на фискална устойчивост в средносрочен план, и същевременно да засили инвестициите с цел стимулиране на потенциала за растеж.

(17) През 2022 г. според прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. и информацията, включена в програмата за стабилност на Литва за 2022 г., се предвижда фискалната позиция да бъде подкрепяща и да възлиза на -4,2% от БВП, както се препоръчва от Съвета¹⁴. Литва планира да предоставя непрекъсната подкрепа за възстановяването, като използва Механизма за възстановяване и устойчивост, за да финансира допълнителни инвестиции, както беше препоръчано от Съвета. Положителният принос към икономическата активност на разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост и други средства от Съюза, се прогнозира да нарасне с 0,5 процентни пункта от БВП в сравнение с 2021 г. Предвижда се финансираните на национално равнище инвестиции да осигурят експанзионистичен принос към фискалната позиция от 0,3 процентни пункта през 2022 г.¹⁵ Поради това Литва планира да запази финансираните на национално равнище инвестиции, както се препоръчва от Съвета. Същевременно ръстът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (без новите мерки по отношение на приходите) през 2022 г. се очаква да доведе до експанзионистичен принос в размер на 3,2 процентни пункта към цялостната фискална позиция. Този значителен експанзионистичен принос включва допълнителното въздействие на мерките за справяне с икономическото и социалното въздействие на увеличението на цените на енергията (1,2% от БВП), както и разходите за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна (0,2% от БВП), докато, наред с други мерки, допълнителната подкрепа за домакинствата с по-ниски доходи (допълнително увеличение на пенсиите, детските надбавки, социалното подпомагане, минималното равнище на необлагаемия доход) също се очаква да допринесе с 0,4% от БВП за растежа на нетните текущи разходи. Поради това, въз основа на настоящите прогнози на Комисията, Литва не контролира в достатъчна степен нарастването на финансираните на национално равнище текущи разходи през 2022 г.

¹⁴ Отрицателният знак на показателя съответства на превишение на растежа на първичните разходи в сравнение със средносрочния икономически растеж, което е индикация за експанзионистична фискална политика.

¹⁵ Очаква се другите капиталови разходи, финансирани на национално равнище, да имат експанзионистичен принос от 0,1 процентни пункта от БВП.

- (18) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се предвижда фискалната позиция през 2023 г. да бъде 1,5% от БВП, при условие че политиката остане непроменена¹⁶. Очаква се през 2023 г. Литва да продължи да използва безвъзмездните средства по Механизма за възстановяване и устойчивост, за да финансира допълнителни инвестиции в подкрепа на възстановяването. Положителният принос към икономическата активност на разходите, финансирани с безвъзмездни средства по Механизма за възстановяване и устойчивост и други средства от Съюза, се прогнозира да нарасне с 0,4 процентни пункта от БВП през 2023 г. Предвижда се финансираните на национално равнище инвестиции да осигурят рестриктивен принос към фискалната позиция в размер на 0,5 процентни пункта през 2023 г.¹⁷ Същевременно ръстът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (без новите мерки по отношение на приходите) през 2023 г. се очаква да доведе до рестриктивен принос в размер на 1,5 процентни пункта към цялостната фискална позиция. Това включва въздействието на постепенната отмяна на мерките за справяне с повишените цени на енергията (1,2% от БВП) и допълнителните разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна (0,1% от БВП).
- (19) В програмата за стабилност за 2022 г. се очаква дефицитът по държавен бюджет постепенно да намалее до 1,3% през 2024 г. и до 1,0% до 2025 г. Ето защо се планира дефицитът по консолидирания държавен бюджет да остане под 3 % от БВП през периода на програмата. Съгласно програмата за стабилност за 2022 г. съотношението на дълга към БВП се очаква да намалее през 2025 г., по-конкретно с намаление до 42,6% през 2024 г. и до 42,5% през 2025 г. Съгласно анализа на Комисията рисковете за устойчивостта на дълга изглеждат ниски в средносрочен план.

¹⁶ Положителният знак на показателя съответства на недостиг на растежа на първичните разходи в сравнение със средносрочния икономически растеж, което е индикация за рестриктивна фискална политика.

¹⁷ Очаква се другите капиталови разходи, финансирани на национално равнище, да имат неутрален принос от 0,0 процентни пункта от БВП.

- (20) В набора от показатели за обществените поръчки от 2020 г. се посочват някои затруднения в системата за възлагане на обществени поръчки в Литва: липса на сътрудничество между организациите за покупки, малко или никакви участници в търговете и прекомерно разчитане на критерия „цена“. Разширяването на обхвата на текущите усилия за насърчаване на съвместното възлагане на обществени поръчки в общините, така че реформата да обхване и централното държавно равнище, би спомогнало за разработването и разпространението на най-добри практики и би подобрило цялостната ефективност и ефикасност на процесите. Това би спомогнало и за увеличаване на фискалната устойчивост.
- (21) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към същия регламент планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции с примерен график за изпълнение до 31 август 2026 г. Те спомагат за преодоляването на всички или на значителна част от икономическите и социалните предизвикателства, очертани в специфичните за държавата препоръки, отправени от Съвета до Литва в рамките на европейския семестър през 2019 г. и 2020 г., в допълнение към всички специфични за държавата препоръки, отправени до датата на приемане на плана за възстановяване и устойчивост. По-специално в плана за възстановяване и устойчивост се набляга особено на мерките за насърчаване на цифровизацията и екологичния преход, гарантиране на качеството и ефективността на здравните услуги, подобряване на социалната закрила, даване на приоритет на образованието и иновациите и повишаване на ефективността на публичния сектор.

- (22) Изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост на Литва се очаква да допринесе за постигането на по-нататъшен напредък в екологичния и цифровия преход. Мерките в подкрепа на целите в областта на климата в Литва представляват 37,8% от общия размер на отпуснатите по плана за възстановяване и устойчивост средства, докато мерките в подкрепа на целите в областта на цифровите технологии възлизат на 31,5% от общия размер на отпуснатите по плана за възстановяване и устойчивост средства. Пълното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие със съответните ключови етапи и цели ще помогне на Литва да се възстанови бързо от последиците от кризата с COVID-19, като същевременно укрепи своята устойчивост. Системното участие на социалните партньори и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде важно за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, както и на други икономически политики и политики в областта на заетостта, които излизат извън рамките на плана за възстановяване и устойчивост, за да се гарантира широка ангажираност с цялостната програма на политиката.
- (23) На 22 април 2022 г. Комисията одобри споразумението за партньорство, предвидено в Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета¹⁸, по отношение на Литва. На 16 март 2022 г. Литва представи програмата в областта на политиката на сближаване. В съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 Литва взе предвид съответните специфични за нея препоръки при програмирането на фондовете на политиката на сближаване за периода 2021–2027 г. Това е предварително условие за подобряване на ефективността и максимално увеличаване на добавената стойност на финансовата подкрепа, която ще бъде получена от фондовете на политиката на сближаване, като същевременно се насърчават координация, взаимно допълване и съгласуваност между тези фондове на политиката на сближаване и други инструменти и фондове на Съюза. Успешното прилагане на Механизма за възстановяване и устойчивост и програмите по линия на политиката на сближаване зависи и от премахването на пречките пред инвестициите в подкрепа на екологичния и цифровия преход и балансираното териториално развитие.

¹⁸ Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159).

- (24) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, Литва е изправена пред редица допълнителни предизвикателства, свързани с първичните и превантивните грижи, слабостите в планирането и предоставянето на социални услуги и липсата на стратегия за социално жилищно настаняване. Високите нива на хоспитализации, които могат да бъдат избегнати, и на лечима и предотвратима смъртност показват необходимостта от повече превантивни действия в литовското здравеопазване. Освен това недостигът на здравни специалисти и неравномерното им разпределение ограничават достъпа до първични и здравни грижи и дългосрочни грижи. Освен здравните реформи и инвестиции в плана на Литва за възстановяване и устойчивост е необходимо допълнително укрепване на първичните здравни грижи и превенцията. Липсата на сътрудничество между различните министерства и други публични органи, както и пропуските при определянето на нуждите възпрепятстват интегрираното предоставяне на социални услуги. Освен това услугите не са достатъчно ефикасни за нуждите на безработните лица. През 2019 г.¹⁹ разходите на Литва за социални жилища, т.е. 10,31 EUR на жител (по постоянни цени от 2010 г.), са значително под средните за ЕС 101,58 EUR през 2019 г. (и двете стойности са изчислени по постоянни цени от 2010 г.), което води до постоянен недостиг и дълги списъци на чакащи. Качеството на предоставяните социални жилища също трябва да бъде подобро. Планът за възстановяване и устойчивост включва важни мерки, като например реформа на схемата за минимален доход и на системата за данъчни облекчения заедно с увеличаване на покритието на социалното осигуряване при безработица. Очаква се тези мерки да спомогнат за преодоляването на някои от основните предизвикателства в областта на социалната закрила, след като бъдат приложени. Освен мерките, включени в плана за възстановяване и устойчивост обаче, са необходими допълнителни усилия за подобряване на планирането, качеството и ефективността на социалните услуги, както и за справяне с недостига и недостатъчното качество на социалните жилища.
- (25) В отговор на мандата, възложен от държавните и правителствените ръководители на Съюза във Версайската декларация, предложението на Комисията за план REPowerEU има за цел постепенно да бъде премахната зависимостта на Съюза от вноса на изкопаеми горива от Русия във възможно най-кратък срок. За тази цел в диалог с държавите членки Комисията се стреми да определи най-подходящите проекти, инвестиции и реформи на национално и регионално равнище и на равнището на Съюза. Целта на тези мерки е да се намали цялостната зависимост от изкопаеми горива и да се замени вносът на изкопаеми горива от Русия.

¹⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SPR_EXP_FHO__custom_2036156/default/table?lang=en

(26) Литва е силно зависима от вноса за енергийните си доставки, тъй като около две трети от нейните брутни потребности от електроенергия се покриват чрез внос, както и по-голямата част от нефта и природния газ. Нефтът и газът представляват три четвърти от енергийния микс на страната. До нахлуването на Русия в Украйна петролът и газът се внасяха предимно от Русия. През 2020 г. Литва е внесла от Русия 42% от своя внос на природен газ (до голяма степен в съответствие със средната стойност за Съюза от 44%) и 73% от своя внос на суров нефт (по-висок от средния за Съюза от 26%).²⁰ Търсенето на енергия се дължи на голям транспортен парк (като обществените и железопътният транспорт остават недостатъчно експлоатирани), голям брой енергийно неефективни сгради и силно енергоемки промишлени отрасли, които представляват 67% от общото потребление на газ. Допълнителните усилия за намаляване на енергийната интензивност в тези сектори чрез насърчаване на индустриалната трансформация, включително иновативни производствени процеси, и по-нататъшно насърчаване на използването на възобновяеми енергийни източници, биха намалили зависимостта на Литва от общия внос на енергия. Литва значително подобри енергийната си сигурност чрез развитието на електроенергийни и газови връзки със съседните държави членки и с терминала за втечен природен газ в Клайпеда. Като цяло Литва трябва да продължи усилията си за по-нататъшно засилване на регионалното сътрудничество със своите съседи, за да координира по-нататъшния внос на газ и ефективното използване на регионалните инфраструктури. В този контекст междусистемният газопровод с Полша (GIPL), който е в експлоатация от 1 май 2022 г., и подобряването на други междусистемни газопроводи със съседни държави членки ще спомогнат за гарантиране на енергийните доставки в региона. Завършването на текущата синхронизация с континенталната електроенергийна мрежа на Съюза, осигуряването на достатъчен капацитет за междусистемните връзки със съседните държави членки и осъществяването на съвместни проекти за енергия от възобновяеми източници следва все пак да останат приоритет на политиката. Препоръчва се инвестициите в нова инфраструктура и мрежи, свързани с природния газ, да бъдат съобразени с бъдещето, когато е възможно, за да се улесни тяхната дългосрочна устойчивост чрез бъдеща промяна на предназначението им за устойчиви горива. За постигането на съответствие с целите „Подготвени за цел 55“ в Литва ще е необходима още по-голяма амбиция по отношение на намаляването на емисиите на парникови газове, увеличаването на възобновяемата енергия и завишаването на целите за енергийна ефективност.

²⁰ Евростат (2020 г.), дял на руския внос спрямо общия внос на природен газ, суров нефт и въглища. За средните стойности за ЕС-27 общият внос се основава на вноса от държави извън ЕС-27. За Литва общият внос включва търговията в рамките на ЕС. Суровият нефт не включва рафинираните нефтопродукти.

- (27) Въпреки че ускоряването на прехода към неутралност по отношение на климата и премахването на изкопаемите горива ще доведе до значителни разходи за преструктуриране в няколко сектора, Литва може да използва Механизма за справедлив преход в контекста на политиката на сближаване, за да смекчи социално-икономическото въздействие на прехода в най-засегнатите региони. Освен това Литва може да използва Европейския социален фонд плюс, създаден с Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета²¹, за да подобри възможностите за заетост и да засили социалното сближаване.
- (28) С оглед на оценката на Комисията Съветът разгледа програмата за стабилност за 2022 г., като становището му²² е изразено в препоръка 1.
- (29) С оглед на тясната взаимнообвързаност между икономиките на държавите членки от еврозоната и колективния им принос за функционирането на Икономическия и паричен съюз Съветът препоръчва на държавите членки от еврозоната да предприемат действия, включително чрез своите планове за възстановяване и устойчивост, за да изпълнят препоръките, съдържащи се в препоръката от 2022 г. относно икономическата политика на еврозоната. За Литва това е отразено по-специално в препоръки 1 и 2 по-долу.

²¹ Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 21).

²² Съгласно член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97.

ПРЕПОРЪЧВА на Литва да предприеме през 2022 г. и 2023 г. следните действия:

1. През 2023 г. да гарантира, че растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с като цяло неутрална позиция на политиката, като се вземе предвид продължаващата временна и целенасочена подкрепа за най-уязвимите от покачването на цените на енергията домакинства и предприятия и за хората, бягащи от Украйна. Да има готовност да адаптира текущите разходи към променящата се ситуация. Да увеличи публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход, както и за енергийната сигурност, като се вземе предвид инициативата REPowerEU, включително чрез използване на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза. За периода след 2023 г. да провежда фискална политика, насочена към постигане на разумни средносрочни фискални позиции. Да насърчи сътрудничеството в областта на обществените поръчки на централно държавно равнище и на общинско равнище.
2. Да продължи да изпълнява своя план за възстановяване и устойчивост в съответствие с ключовите етапи и цели, включени в Решението за изпълнение на Съвета от 20 юли 2021 г. Да приключи бързо преговорите с Комисията по програмните документи в областта на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г., за да започне тяхното изпълнение.
3. Да укрепи първичните и превантивните грижи. Да намали разпокъсаността при планирането и предоставянето на социални услуги и да подобри тяхната персонализация и интеграция с други услуги. Да подобри достъпа до социални жилища и тяхното качество.
4. Да намали цялостната зависимост от изкопаеми горива чрез ускоряване на внедряването на възобновяеми енергийни източници и повишаване на енергийната ефективност и декарбонизацията на промишлеността, транспорта и сградите и да осигури достатъчен капацитет на енергийните междусистемни връзки.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Съвета

Председател